

EESTI NÕUKOGUDE SOTSIALISTLIKU VABARIIGI ÜLEMNÕUKOGU JA VALITSUSE TEATAJA

5. mai 1986

Nr. 13 [798]

21. aastakäik

SISUKORD

I

167. Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus muudatuste ja täienduste tegemise kohta «Alaealiste asjade komisjonide põhimääruses».
168. Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus muudatuste ja täienduste tegemise kohta «Seltsimehelike kohtute põhimääruses» ja «Seltsimehelike kohtute ühiskondlike nõukogude põhimääruses».
169. Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi otsus muudatuste tegemise kohta Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi 1986. aasta 19. märtsi seadluses «Kinematograafiatöötajatele Eesti NSV aunimetuste andmise kohta».
170. Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus lasterikaste emade autasustamise kohta ordenitega «Ema au» ja medalitega «Emamedal».
171. Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus sm. A. Kamõševi autasustamise kohta medaliga «Uppujate päästmise eest».
172. Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus sm. I. Jaago autasustamise kohta medaliga «Uppujate päästmise eest».
173. Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus sm. H. Kaldvee autasustamise kohta Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjaga.
174. Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus sm. P. Kuusbergi autasustamise kohta Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjaga.

II

175. Eesti NSV Ministrite Nõukogu ja Eesti NSV Ametiühingute Nõukogu määrus J. Kreuksi nim. Noorsoo Kultuuripalee töötajate autasustamise kohta.
176. Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrus sm. J. Veski nimetamise kohta ENSV kohaliku tööstuse ministri asetäitjaks ja sm. H. Reediku vabastamise kohta nendest kohustest.

I

EESTI NSV ÜLEMNÕUKOGU PRESIIDIUMI SEADLUS

167 Muudatuste ja täienduste tegemise kohta «Alaealiste asjade komisjonide põhimääruses»

Vastavalt Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi 1985. aasta 28. mai seadlusele «Joomarluse ja alkoholismi vastase võitluse tugevdamise ning puskariajamise likvideerimise abinõude kohta» ning samuti vabariigi seadusandluse edasise täiustamise eesmärgil Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium otsustab:

Teha muudatusi ja täiendusi Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi 1977. aasta 19. juuli seadlusega kinnitatud «Alaealiste asjade komisjonide põhimääruses» (ENSV Teataja 1977, nr. 32, art. 359; 1979, nr. 33, art. 403), kinnitades selle uue sõnastuse.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimees A. RÜÜTEL

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär V. VAHT

Tallinn, 24. aprillil 1986.

Kinnitatud

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi

1986. a. 24. aprilli seadlusega

**Alaealiste asjade komisjonide
põhimäärus**

I. Alaealiste asjade komisjonide ülesanded ja nende moodustamise kord

§ 1. Alaealiste asjade komisjonide põhiülesanneteks on töö organiseerimine alaealiste järelevalvetuse ja õiguserikkumiste ärahoidmise, laste ja noorukite elu korraldamise ning nende õiguste kaitse alal, riigiorganite ja ühiskondlike organisatsioonide jõupingutuste koordineerimine nimetatud küsimustes, alaealiste õiguserikkumiste arutamine ning alaealiste ülalpidamis- ja kasvatustöö tingimuste kontrollimine alaealiste vabadusekaotuse kohtades, eri-õppekasvatus- ning -ravikasvatusasutustes.

§ 2. Alaealiste asjade komisjonid moodustatakse rajoonide, vabariikliku alluvusega linnade ja linnarajoonide rahvasaadikute nõukogude täitevkomiteede ja Eesti NSV Ministrite Nõukogu juures.

Kooskõlastatult Eesti NSV Ministrite Nõukogu juures asuva vabariikliku alaealiste asjade komisjoniga võib alaealiste asjade komisjone moodustada ka rajoonilise alluvusega linnade, alevite ja külade rahvasaadikute nõukogude täitevkomiteede juures. Rajoonilise alluvusega linnade, alevite ja külade alaealiste asjade komisjonidel on rajoonide, vabariikliku alluvusega linnade ning linnarajoonide alaealiste asjade komisjonide õigused ja kohustused, välja arvatud õigused ja kohustused alaealiste eri-õppekasvatus- ning -ravikasvatusasutustesse paigutamise ja tööle suunamise küsimustes.

Alevite ja külade alaealiste asjade komisjonidel pole ka õigust kohaldada administratiivkaristusi alaealistele, nende vanematele või neid asendavatele isikutele.

§ 3. Rajoonide, linnade, linnarajoonide, alevite ja külade rahvasaadikute nõukogude täitevkomiteede juures asuvad alaealiste asjade komisjonid moodustatakse vastavate rahvasaadikute nõukogude poolt nõukogu vastava koosseisu volituste ajaks.

Eesti NSV Ministrite Nõukogu juures asuva vabariikliku alaealiste asjade komisjoni moodustab Eesti NSV Ministrite Nõukogu ja selle koosseisu kinnitab Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium oma volituste kehtivuse ajaks.

§ 4. Alaealiste asjade komisjonid vastutavad oma tegevuse eest vastavate rahvasaadikute nõukogude ja nende täitevkomiteede, Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi ja Eesti NSV Ministrite Nõukogu ees ning annavad neile aru.

Kohalikud rahvasaadikute nõukogude täitevkomiteed ja Eesti NSV Ministrite Nõukogu võivad komisjonide koosseisus teha muudatusi, mis seejärel esitatakse kinnitamiseks vastavale rahvasaadikute nõukogule või Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumile.

Komisjonid informeerivad süstemaatiliselt oma tööst ühiskondlikke organisatsioone ja töökollektiive.

§ 5. Alaealiste asjade komisjonid moodustatakse järgmises koosseisus: esimees (rahvasaadikute nõukogu täitevkomitee esimehe asetäitja või sekretär, Eesti NSV Ministrite Nõukogu esimehe asetäitja), esimehe asetäitja, vastutav sekretär ja 6—12 komisjoni liiget.

Komisjonide jooksva töö tegemiseks ja otsuste täitmise kontrollimiseks seatakse rajoonide, linnade ning linnarajoonide alaealiste asjade komisjonides sisse vabastatud vastutava sekretäri ametikoht, vajaduse korral võidakse sisse seada ka lastetööinspektori ametikoht.

Komisjonide koosseisu kuuluvad nõukogude saadikud, ametiühingu-, komsomoli- ja teiste ühiskondlike organisatsioonide ning töökollektiivide esindajad, samuti haridus-, tervishoiu-, sotsiaalhooldus-, siseasjade ja tööjõuorganite, kultuuri- ning teiste asutuste töötajad.

Komisjonide liikmete arv määratakse kindlaks olenevalt komisjonide töö mahust.

§ 6. Alaealiste asjade komisjonid tegutsevad nõukogude üldsuse laialdasel osavõtul.

Komisjonide tööle kaasatakse ametiühingukomiteede, komsomolikomiteede, koolide lastevanemate komiteede, lastekodude, internaatkoolide ja eri-õppekasvatuasutuste hooldusnõukogude, vabatahtlike rahvamalevate ja majakomiteede esindajaid, samuti teisi üldsuse esindajaid.

Tööks alaealistega määravad komisjonid kaasatud aktiivi hulgest ühiskondlikke inspektoreid ja ühiskondlikke kasvatajaid.

Komisjonid teevad kõigis oma pädevusse kuuluvates küsimustes koostööd rahvasaadikute nõukogude alatiste komisjonidega, samuti vastavate rahvasaadikute nõukogude täitevkomiteede juures asuvate alaealiste asjade komisjonide ja administratiivkomisjonidega.

§ 7. Alaealiste asjade komisjonid võtavad kõigis oma pädevusse kuuluvates küsimustes vastu otsuseid, mis on kohustuslikud riiklikele ja ühiskondlikele organitele, ettevõtetele, asutustele, organisatsioonidele, ametiisikutele ning kodanikele.

Riiklikud ja ühiskondlikud organid, ettevõtted, asutused, organisatsioonid ning ametiisikud on kohustatud kümne päeva jooksul teatama alaealiste asjade komisjonile tema otsuse täitmiseks rakendatud abinõudest.

II. Alaealiste järelevalvetuse ja õiguserikkumiste ärahoidmine. Alaealiste elu korraldamine

§ 8. Rajoonide, linnade, linnarajoonide alaealiste asjade komisjonid ühendavad ja koordineerivad rajoonis, linnas, linnarajoonis haridus-, tervishoiu-, sotsiaalhooldus- ja siseasjade organite, kultuuriasutuste ning teiste ettevõtete, asutuste ja organisatsioonide, samuti pedagoogide-organisatsioonide tegevust laste ja noorukitega nende elukohtades tehtavas töös ning ühiskondliku omaalgatuse organite tegevust, kui neile organitele on pandud alaealiste kasvatamise, nende elu korraldamise, tervise tugevdamise, alaealiste järelevalvetuse ja õiguserikkumiste ärahoidmise ning nende õiguste kaitsmise kohustused.

Komisjonid töötavad välja ja rakendavad nii vahetult kui ka vastavate riigiorganite ning ühiskondlike organisatsioonide kaudu abinõusid alaealiste järelevalvetuse ja õiguserikkumiste ärahoidmiseks, nende elu korraldamiseks, laste ja noorukite vaba aja kultuurse veetmise organiseerimiseks ning abi andmiseks nende kasvatamisel.

§ 9. Rajoonide, linnade, linnarajoonide alaealiste asjade komisjonid selgitavad koos haridus-, sotsiaalhooldus- ning siseasjade organitega (miilitsaga) ja üldsuse laialdasel osavõtul välja ja võtavad arvele: vanemateta jäänud lapsed ja noorukid; alaealised, kellel on küll vanemad või neid asendavad isikud, kes aga pole loonud laste kasvatamiseks vajalikke tingimusi; kooli lõpetanud ja kooli pooleli jättnud mittetöötavad noorukid, samuti teised alaealised, kes vajavad riiklikku ja ühiskondlikku abi, ning rakendavad abinõusid nende elu korraldamiseks.

Komisjonide otsused, milles on ära näidatud alaealiste elu korraldamise moodused, saadetakse:

1) haridusosakondadele ja teistele riiklikele ning ühiskondlikele organisatsioonidele laste paigutamiseks üldhariduskoolidesse, internaatkoolidesse, lastekodudesse, füüsiliste või vaimsete puuetega laste ja noorukite üldhariduslikesse erikoolidesse ning teistesse vastavatesse õppe- ja kasvatusasutustesse, töötajate perekondadesse eestkoste või hoolduse kehtestamiseks või lapsendamiseks;

2) sotsiaalhooldusorganitele füüsiliste või vaimsete puuetega laste paigutamiseks lastekodudesse;

3) Eesti NSV Riiklikule Kutsehariduskomiteele alaealiste suunamiseks kutsekoolidesse;

4) ettevõtete, asutuste ja organisatsioonide juhatajatele alaealiste tööle võtmiseks.

§ 10. Rajoonide, linnade, linnarajoonide alaealiste asjade komisjonid kontrollivad alaealiste ülalpidamise ja kasvatamise tingimusi eri-ravikasvatusasutustes, internaatkoolides, lastekodudes ja kutsekoolides, laste ja noorukite vaba aja kultuurse veetmise organiseerimist elukohtades, vajalikel juhtudel aga ka alaealiste hulgas tehtavat kasvatustööd üldhariduskoolides, teistes õppeasutustes ning kultuuriasutustes ja spordiorganisatsioonides.

Alaealise üleviimine või üleminek õhtu- või kaugõppekooli, kui ta pole lõpetanud mittetäielikku üldhariduskooli, on lubatud ainult kooskõlastatult rajooni, linna, linnarajooni alaealiste asjade komisjoniga. Alaealise õhtu- või kaugõppekooli üleviimise või ülemineku küsimuse otsustamisel võtab komisjon tarvitusele abinõud tema tööle paigutamiseks.

Alaealist võib üldhariduskoolist või muust õppeasutusest välja heita ainult rajooni, linna või linnarajooni komisjoni nõusolekul.

§ 11. Rajoonide, linnade, linnarajoonide alaealiste asjade komisjonid kontrollivad alaealistele kindlaksmääratud töörežiimist ja -tingimustest kinnipidamist ettevõtete, asutuste ja organisatsioonide administratsiooni poolt, alaealistega tehtava kasvatustöö olukorda ning neile vajalike materiaalsete ja olmetingimuste, samuti nende üldharidus- ja kultuuritaseme ning kutsealaste oskuste taseme tõstmiseks tingimuste loomist.

Töölepingu lõpetamine alla 18-aastaste isikutega võib administratsiooni algatusel toimuda kooskõlas tööseadusandlusega ainult rajooni, linna, linnarajooni alaealiste asjade komisjoni nõusolekul. Alaealiste töölt vallandamiseks loa andmise küsimus vaadatakse läbi komisjoni istungil.

Kõikidel juhtudel, kui alaealised esitavad avalduse töölt vabastamiseks omal soovil, on ettevõtte, asutuse või organisatsiooni administratsioon kohustatud kolme päeva jooksul teatama sellest komisjonile, selleks et viimane võiks seadusega kehtestatud tähtaja jooksul selgitada lahkumisavalduse esitamise tegelikud põhjused ja võtta tarvitusele abinõud kas alaealise jätmiseks endisele töökohale või tema tööle suunamiseks teise ettevõttesse, asutusse või organisatsiooni.

§ 12. Rajoonide, linnade, linnarajoonide alaealiste asjade komisjonid kontrollivad pidevalt oma rajooni, linna või linnarajooni territooriumil asuvates eri-õppekasvatuasutustes, -ravikasvatuasutustes, kasvatusliku töö kolooniates, siseasjade osakondade alaealiste asjade inspeksioonides ning alaealiste vastuvõtu- ja jaotuspunktides tehtavat kasvatus-tööd, üld- ja kutsehariduse andmist, ülalpidamistingimusi ja töö õiget korraldust ning annavad neile asutustele sellealast abi.

§ 13. Rajoonide, linnade, linnarajoonide alaealiste asjade komisjonid jälgivad koos siseasjade organitega (miilitsaga) nende alaealiste käitumist, kelle suhtes on kohaldatud kasvatusliku või administratiivse mõjutamise vahendeid, kellele on mõistetud mittevabadusekaotuslik karistus, kes on tingimisi süüdi mõistetud või tingimisi enne tähtaega karistusest vabastatud, kes on vabanenud eri-õppekasvatuse- või -ravikasvatuasutustest või kes on kandnud ära karistuse kasvatusliku töö koloonias, kontrollivad nende süüdimõistetute käitumist, kelle suhtes vabadusekao-

tust ettenägeva kohtuotsuse täitmine on edasi lükatud, samuti peavad tähendatud alaealiste arvestust.

Vajaduse korral rakendavad komisjonid abinõusid alaealiste tööle paigutamiseks või õppeasutustesse suunamiseks.

§ 14. Rajoonide, linnade, linnarajoonide alaealiste asjade komisjonidel on õigus:

1) kontrollida alaealiste ülalpidamis- ja kasvatustingimusi internaatkoolides, lastekodudes, kutsekoolides, eri-õppekasvatuse- ja -ravikasvatuseasutustes, kasvatusliku töö kolooniates ning alaealiste vastuvõtu- ja jaotuspunktides, samuti kontrollida alaealiste asjade inspeksioonide tööd;

2) kontrollida alaealiste hulgas tehtavat kasvatustööd üldhariduskoolides ja teistes õppeasutustes, kultuuriasutustes, elamuekspluatatsioonorganisatsioonides ja ühiselamutes, samuti ettevõtetes, asutustes ja organisatsioonides, kus alaealised töötavad;

3) nõuda ettevõtete, asutuste ja organisatsioonide administratsioonilt komisjoni tööks vajalike andmete esitamist;

4) kuulata komisjoni istungitel käesoleva paragrahvi punktides 1 ja 2 nimetatud ettevõtete, asutuste ja organisatsioonide administratsiooni informatsiooni alaealiste ülalpidamise ning kasvatustöö tingimusi puudutavates küsimustes;

5) vastu võtta alaealisi, läbi vaadata nende kaebusi ja avaldusi ning tutvuda nende isiklike toimikutega;

6) kaasata üldsust alaealiste ümberkasvatamisest osa võtma ning määrata neile ühiskondlikud kasvatajad;

7) teha esildisi riiklikele ja ühiskondlikele ettevõtetele, asutustele ja organisatsioonidele alaealiste kasvatustööd, tootmisõpetust, tööle paigutamist ja õppima suunamist puudutavates küsimustes;

8) taotleda alaealistele armuandmist, teha kohtule esildisi alaealiste suhtes karistuse mittekohaldamiseks, neile kergema karistuse kohaldamiseks, tingimisi süüdimõistmiseks, nende karistatuse enetähtaegseks kustutamiseks, nende tingimisi enne tähtaega karistusest vabastamiseks või neile mõistetud karistuse ärakandmata osa asendamiseks kergemaliigilise karistusega «Eesti NSV kriminaalkoodeksi» §-s 56 ja «Eesti NSV kriminaalprotsessi koodeksi» §-s 334 ettenähtud tingimustel, teha koos siseasjade organiga kohtule esildisi vabadusekaotust ettenägeva kohtuotsuse täitmise edasilükkamise tühistamiseks ja süüdimõistetu saatmiseks kohtuotsusega mõistetud vabadusekaotust kandma, aga kohtuotsuse täitmise edasilükkamise tähtaja möödumisel — süüdimõistetu karistusest vabastamiseks või süüdimõistetu saatmiseks kohtuotsusega mõistetud vabadusekaotust kandma («Eesti NSV kriminaalkoodeksi» § 48¹);

9) esitada rajoonide, linnade, linnarajoonide rahvasaadikute nõukogude täitevkomiteedele läbivaatamiseks küsimusi, mis puudutavad alaealiste kasvatustööd, tootmisõpetust, tööle paigutamist ja õppima suunamist, samuti küsimusi, mis on seotud käesoleva paragrahvi punktides 1 ja 2 nimetatud ettevõtete, asutuste ja organisatsioonide tegevusega;

10) teha vastavatele rahvasaadikute nõukogude täitevkomiteedele ettepanekuid vajaliku arvu kohtade eraldamiseks käesoleva põhimääruse §-des 9 ja 13 nimetatud alaealiste täielikuks tööga kindlustamiseks

seadusandlusega kindlaksmääratud broneeringu arvel ja kontrollida seejärel broneeritud kohtade täitmist;

11) tõstatada vastavate riigiorganite ja ühiskondlike organisatsioonide ees küsimusi ametiisikute suhtes distsiplinaarse või ühiskondliku mõjutamise vahendi kohaldamiseks, kui nad ei täida komisjoni otsuseid.

§ 15. Tallinna Linna Rahvasaadikute Nõukogu Täitevkomitee juures asuv alaealiste asjade komisjon:

1) töötab välja ja viib vastavate riigiorganite, ettevõtete, asutuste ja organisatsioonide kaudu ellu abinõusid alaealiste järelevalvetuse ja õiguserikkumiste ärahoidmiseks, neid nähtusi esile kutsunud põhjuste kõrvaldamiseks, alaealiste elu korraldamiseks ja nende õiguste kaitseks linna ulatuses;

2) kontrollib, suunab ja koordineerib Tallinna linna rajoonide alaealiste asjade komisjonide tegevust, annab neile metoodilist abi, üldistab ja levitab nende positiivseid töökogemusi;

3) kontrollib Tallinna linna rajoonide alaealiste asjade komisjonide otsuseid alaealiste suunamise kohta eri-õppekasvatus- ja -ravikasvatusasutustesse ning tühistab ebaseaduslikud või põhjendamatud otsused, kui nende peale pole edasi kaevatud linnarajooni rahvasaadikute nõukogu täitevkomiteele.

Nende ülesannete täitmisel on Tallinna Linna RSN Täitevkomitee juures asuval alaealiste asjade komisjonil käesoleva põhimääruse §-s 14 ettenähtud õigused.

§ 16. Eesti NSV Ministrite Nõukogu juures asuv vabariiklik alaealiste asjade komisjon:

1) ühendab ja suunab kogu tööd alaealiste järelevalvetuse ja õiguserikkumiste ärahoidmiseks, neid nähtusi esilekutsunud põhjuste kõrvaldamiseks, alaealiste elu korraldamiseks ja nende õiguste kaitsmiseks;

2) kontrollib ja koordineerib rajoonide, linnade ja linnarajoonide rahvasaadikute nõukogu täitevkomitee juures asuvate alaealiste asjade komisjonide tegevust, annab neile metoodilist abi ning üldistab ja levitab nende positiivseid töökogemusi.

III. Alaealiste asjade komisjonides arutatavad asjad. Mõjutusvahendid ja nende kohaldamise kord

§ 17. Rajoonide, linnade, linnarajoonide alaealiste asjade komisjonid arutavad järgmisi asju:

1) ühiskonnaohtlikke tegusid, mida on toime pannud kuni 14-aastased alaealised;

2) 14- kuni 16-aastaste alaealiste poolt toime pandud ühiskonnaohtlikke tegusid, mis ei ole ette nähtud «Eesti NSV kriminaalkoodeksi» §-s 10 lg. 2;

3) 14- kuni 18-aastaste alaealiste poolt toime pandud kuriteotunnustega tegusid, kui nende suhtes keelduti kriminaalasja algatamisest või lõpetati kriminaalasi «Eesti NSV kriminaalprotsessi koodeksi» §-s 8 ettenähtud korras;

4) kuni 16-aastaste alaealiste poolt toime pandud liikluseeskirjade rikkumisi;

5) 16- kuni 18-aastaste alaealiste poolt toime pandud administratiiv-õiguserikkumisi (välja arvatud miilitsatöötaja või rahvamalevlaste seadusliku korralduse või nõudmise kuritahtliku eiramise asjad). Alaealiste poolt toime pandud riigi või ühiskonna vara pisiriisumisi, pisihuligaansusi, liikluseeskirjade rikkumisi ning tulirelva ja laskemoona omandamise, hoidmise ja kasutamise eeskirjade rikkumisi arutavad komisjonid ainult neil juhtudel, kui organ või ametiisik, kellel on administratiivkaristuse määramise õigus, annab selle asja arutamiseks komisjonile;

6) alaealiste poolt toime pandud muid ühiskonnastaseid tegusid;

7) alaealiste õppimisest või tööst kõrvalehoidumist.

§ 18. Rajoonide, linnade, linnarajoonide alaealiste asjade komisjonid võivad käesoleva põhimääruse §-s 17 ettenähtud juhtudel kohaldada alaealiste suhtes järgmisi mõjutusvahendeid:

1) kohustada vabandama kannatanu ees avalikult või muul viisil;

2) teha hoiatus;

3) teha noomitus või vali noomitus;

4) kohustada alaealist, kes on saanud 15-aastaseks, hüvitama tekitatud materiaalne kahju, kui alaealine saab iseseisvat töötasu ja kui kahjusumma ei ületa 50 rubla, või kohustada teda oma tööga hüvitama tekitatud materiaalne kahju, kui see ei ületa 50 rubla;

5) määrata alaealisele, kes on saanud 16-aastaseks ja kes saab iseseisvat töötasu, rahatrahv NSV Liidu ja Eesti NSV kõrgemate riigivõimude ja -valitsemisorganite aktides ning kohalike rahvasaadikute nõukogude ja nende täitevkomiteede otsustes ettenähtud juhtudel ja suuruses;

6) anda alaealine vanemate, neid asendavate isikute või ühiskondlike kasvatajate järelevalve alla, samuti töökollektiivi või ühiskondliku organisatsiooni nõusolekul viimaste järelevalve alla;

7) anda alaealine töökollektiivi või ühiskondliku organisatsiooni taotlusel nende käendusele;

8) suunata alaealine eri-ravikasvatuasutusse;

9) paigutada alaealine eri-õppekasvatuasutusse, kui ta on toime pannud ühiskonnaohtlikke tegusid või rikkunud kuritahtlikult ja süstemaatiliselt ühiskondliku käitumise reegleid (hoidus kõrvale õpingutest või tööst, pani toime pisihuligaansuse, pisiriisumise, pisispekulatsiooni, pruukis alkohoolseid jooke või tarvitas narkootilisi aineid arsti ettekirjutusega, ilmus joobnud olekus avalikku kohta või lahkus omavoliliselt kodust, internaatkoolist või lastekodust, hulkus ringi või käitus muul viisil ebamoraalselt), 11- kuni 14-aastase alaealise erikooli, 14- kuni 18-aastase alaealise aga erikutsekooli. Komisjon võib nimetatud mõjutusvahendeid kohaldada ka tingimisi üheaastase katseajaga.

Rajoonide, linnade, linnarajoonide alaealiste asjade komisjonidel on õigus teha eestkoste- ja hooldusorganeile ettepanek piirata või võtta 15- kuni 18-aastaselt alaealiselt õigus iseseisvalt käsutada oma töötasu või stipendiumi.

§ 19. Rajoonide, linnade, linnarajoonide alaealiste asjade komisjonid võivad vanematele või neid asendavatele isikutele määrata laste kas-

vatamise ja õpetamise kohustuse kuritahtliku täitmata jätmise eest või alaealise viimise eest jooabeseisundisse või alaealise poolt narkootiliste ainete tarvitamise eest arsti ettekirjutuseta või alaealiste poolt loomade või lindude julma kohtlemise eest, samuti kuni 16-aastaste noorukite poolt liikluseeskirjade rikkumise eest, nende avalikesse kohtadesse jooabnud olekus ilmumise eest, samuti nende poolt alkohoolsete jookide pruukimise eest või nende poolt muude õiguserikkumiste toimepanemise eest järgmisi mõjutusvahendeid:

- 1) avaldada ühiskondlik laitus;
- 2) teha hoiatus;
- 3) kohustada hüvitama alaealise poolt tekitatud kahju, kui kahjsumma ei ületa 50 rubla;

4) määrata rahatrahvi kuni 30 rubla, aga kuni 16 aasta vanuste alaealise avalikesse kohtadesse jooabnud olekus ilmumise eest või nende poolt alkohoolsete jookide pruukimise eest — vanematele või neid asendavatele isikutele rahatrahvi 30—50 rubla, alaealise viimise eest jooabeseisundisse — 50—100 rubla.

Alaealiste asjade komisjonid võivad materjalid vanemate või neid asendavate isikute kohta üle anda arutamiseks seltsimehelikule kohtule, ettevõtete, asutuste, organisatsioonide ja nende struktuuriüksuste juurde moodustatud joomarlusega võitlemise komisjonidele, ühiskondlikele organisatsioonidele või töökollektiividele. Komisjonil on õigus pöörduda avaldustega rajooni (linna) rahvakohtusse vanemate teovõime piiramiseks, vanematelt vanemlike õiguste äravõtmiseks, vanematelt laste äravõtmiseks ilma vanemlike õiguste äravõtmiseta, samuti teise eluruumi vastuandmiseta selliste isikute väljatõstmiseks, kellelt on vanemlikud õigused ära võetud, kuna nende kooselu lastega, kelle suhtes neilt on vanemlikud õigused ära võetud, on võimatu.

Alaealisi võib eri-õppekasvatuse- ja -ravikasvatuseasutustesse suunata komisjoni otsuse alusel vanemate või neid asendavate isikute nõusolekuta. Eri-õppekasvatuseasutustes õppijate ülalpidamiskulude osaliseks katmiseks võetakse vanematelt tasu NSV Liidu ja Eesti NSV seadusandlusega kindlaksmääratavas korras. Eri-õppekasvatuse- ja -ravikasvatuseasutustesse suunamise asjade arutamisest on prokuröri osavõtt kohustuslik.

Alaealisi võidakse lastekodusse või internaatkooli, samuti eri-internaatkooli suunata vanemate või neid asendavate isikute olemasolu korral viimaste nõusolekuta ainult erandjuhtudel (pikaajaline eemalolek, haigus, süüdimõistmine nende poolt toime pandud kuriteo eest jne.). Ühtlasi võtab komisjon vastu otsuse vanematelt seaduses ettenähtud korras ja määrades laste ülalpidamise eest tasu sissenõudmise kohta või nende vabastamise kohta tasu maksmisest seadusega ettenähtud juhtudel.

§ 20. Alaealiste asjade komisjonid teevad vastavatele riigiorganitele või ühiskondlikele organisatsioonidele esildisi mõjutusvahendite kohaldamiseks vanemate või neid asendavate isikute suhtes, kes vääralt suhtuvad laste kasvatamisse või takistavad komisjoni otsuste täitmist, samuti isikute vastutuselevõtmiseks, kes loovad alaealistele tingimused

õiguserikkumiste toimepanemiseks, kihutavad alaealisi või tõmbavad neid kaasa kuritegude ja muude ühiskonnavastaste tegude toimepanemisele.

§ 21. Käesoleva põhimääruse §-s 18 ettenähtud mõjutusvahendite kohaldamisel peab rajooni, linna, linnarajooni alaealiste asjade komisjon arvesse võtma õiguserikkumise iseloomu ja põhjusi, alaealise vanust ja elutingimusi, tema osavõtu ulatust õiguserikkumisest, tema käitumist igapäevases elus, koolis ja tööl, samuti alaealise tervislikku seisundit.

Komisjoni otsus hoiatuse, noomituse või valju noomituse tegemise kohta kehtib üks aasta. Mõjutusvahend loetakse kustunuks, kui alaealine, kelle suhtes seda kohaldati, ei ole selle tähtaja jooksul toime pannud uut õiguserikkumist. Komisjon, kes mõjutusvahendi kohaldas, võib oma otsusega selle tühistada ka enne aastase tähtaja möödumist, kui alaealine, kelle suhtes mõjutusvahendit kohaldati, käitub eeskujulikult.

Komisjon võib oma otsuse kehtivuse alaealise andmise kohta vanemate, neid asendavate isikute või ühiskondlike kasvatajate järelevalve alla, samuti töökollektiivi või ühiskondliku organisatsiooni järelevalve alla igal ajal lõpetada nende isikute, kollektiivide või organisatsioonide taotluse põhjal, kui alaealine eeskujuliku käitumise ning töösse ja õpingutesse kohusetruu suhtumisega on tõendanud, et ta on end parandanud.

Kui alaealise suhtes kohaldatud kasvatusliku mõjutamise vahend osutus tagajärjetuks, on komisjonil õigus sellise alaealise suhtes kohaldada käesoleva põhimääruse §-s 18 ettenähtud mõjutusvahendite hulgast rangemat vahendit.

§ 22. Rajooni, linna, linnarajooni alaealiste asjade komisjoni otsus alaealise tekitatud kahju hüvitamise kohta alaealise enda, samuti tema vanemate või neid asendavate isikute poolt käesoleva põhimääruse §-des 18 ja 19 ettenähtud juhtudel kuulub täitmisele kohtutäituri kaudu.

Kui alaealine on tekitanud materiaalse kahju, mis ületab 50 rubla, lahendab kahju hüvitamise küsimuse kohus asjast huvitatud organisatsioonide või kodanike hagide alusel.

§ 23. Rajooni, linna, linnarajooni alaealiste asjade komisjoni otsus rahatrahvi määramise kohta kuulub täitmisele isiku poolt, kellele trahvi määrati, 15 päeva jooksul arvates otsuse kättesaamise päevast, aga sellise määramise peale edasikaebamise või protestimise korral — hiljemalt 15 päeva jooksul päevast, mil saadi teada kaebuse või protesti rahuldamatata jätmisest.

Kui 16 kuni 18 aasta vanusel isikul, kes pani toime pisihuligaansuse, puudub iseseisev töötasu, nõutakse rahatrahvi sisse vanematelt või neid asendavatelt isikutelt.

Alaealiste asjade komisjoni poolt määratud rahatrahvi makstakse riiklikku hoiukassasse või NSV Liidu Riigipanga asutusse.

Kui rahatrahvi ei tasuta 15 päeva jooksul, saadetakse komisjoni otsus rahatrahvi määramise kohta trahvitud isiku palgast või muust töötasust, pensionist või stipendiumist trahvisumma sundkorras sissenõudmiseks, aga kui isik ei tööta või kui muudel põhjustel pole võimalik pal-

gast või muust töötasust, pensionist või stipendiumist trahvi sisse nõuda, — selle isiku elukohajärgsele kohtutäiturile sissenõude pööramiseks varale.

§ 24. Erikoolis võib alaealisi pidada kuni 15-aastaseks saamiseni, erikutsekoolis aga kuni 18-aastaseks saamiseni.

Erandjuhtudel võib õpilase pidamist erikoolis pikendada kuni tema 16-aastaseks saamiseni.

Alaealised viibivad eri-õppekasvatusasutustes kuni paranemiseni, kuid mitte üle kolme aasta.

Eri-õppekasvatusasutuse asukohajärgne alaealiste asjade komisjon võib õpilasel lubada jääda erikooli või erikutsekooli ka 3-aastase tähtaja möödumisel kuni üldhariduskooli vastava klassi või kutseõpetuse lõpetamiseni jooksval õppeaastal.

Erikooli asukohajärgne komisjon võib 15-aastaseks saanud erikooli õpilase, kes pole oma käitumist parandanud, suunata erikutsekooli.

Alaealiste edasise viibimise otstarbekust eri-õppekasvatus- ja -ravikasvatuasutuses arutavad perioodiliselt, kuid mitte harvem kui üks kord aastas nende asutuste asukohajärgsed komisjonid omal algatusel, nimetatud asutuste administratsiooni esildisel või vanemate või neid asendavate isikute taotlusel.

§ 25. Alaealiste eri-õppekasvatuasutusse ei tohi suunata kurtummasid, pimedaid, vaimuhaigeid ja vaimselt alaarenenud alaealisi, samuti alaealisi, kellel on füüsilisi puudeid või haigusi, mis on ette nähtud meditsiiniliste vastunäidustuste loeteludes internaatkoolidesse ja kutsekoolidesse vastuvõtmiseks.

§ 26. Alaealise viibimine eri-õppekasvatus- või -ravikasvatuasutuses lõpetatakse selle asutuse asukohajärgse rajooni, linna, linnarajooni alaealiste asjade komisjoni otsusega pedagoogilise nõukogu otsuse alusel, mille on kinnitanud direktor. Hiljemalt üks kuu enne õpilase eeldatavat lõpetamist teatatakse sellest kirjalikult vanematele või neid asendavatele isikutele, samuti alaealise elukohajärgsele alaealiste asjade komisjonile, kes on kohustatud kaasa aitama alaealise tööle asumise või õppeasutusse suunamisele ning talle vajalike materiaalsete ja olmetingimuste loomisele.

Kui alaealine on suunatud lastekodusse või internaatkooli kasvatuslikel eesmärkidel, siis otsustab tema sealt vabastamise lastekodu või internaatkooli asukohajärgne komisjon.

§ 27. Neil juhtudel, kui kasvandikku pärast eri-õppekasvatus- või -ravikasvatuasutusest, lastekodust või internaatkoolist vabastamist pole võimalik saata vanemate või neid asendavate isikute juurde seoses sellega, et viimastelt on seaduses ettenähtud korras ära võetud vanemlikud või eestkostedõigused, samuti juhul, kui kasvandiku tagasipöördumine endisesse elukohta ei ole muudel põhjustel võimalik (vanemate või neid asendavate isikute, vajalike olme-, töölepaigutamise või edasise kasvatamise tingimuste puudumine), on selle asutuse asukohajärgne rajooni, linna, linnarajooni alaealiste asjade komisjon koos alaealise nendesse asutustesse suunatud komisjoniga, vanemate või neid asendavate isikute

viibimiskohajärgse või alaealise uue elukohajärgse komisjoniga kohustatud tarvitusele võtma abinõud alaealise olmetingimuste korraldamiseks, õppima või tööle suunamiseks. Komisjon võib vajaduse korral sellisele alaealisele määrata ühiskondliku kasvataja, samuti on tal õigus teha vastavale rahvasaadikute nõukogu täitevkomiteele esildis alaealisele eestkostja või hooldaja määramise kohta.

§ 28. Kasvatusliku töö kolooniast vabastatud alaealised, kes ei ole saanud 18-aastaseks, suunatakse vanemate või neid asendavate isikute juurde. Kui vabastatud alaealisel pole vanemaid või neid asendavaid isikuid, võtab vabastatu elukohajärgne alaealiste asjade komisjon koloonia administratsiooni esildisel tarvitusele abinõud vabastatu tööle suunamiseks vastavalt tema erialale või õppima suunamiseks, samuti tema elamispiinnaga kindlustamiseks.

Erandjuhtudel, kui alaealise suunamine kolooniast tema endisesse elukohta pole kasvatuslikel kaalutlustel otstarbekas, suunab koloonia asukohajärgne komisjon tema teise kohta koloonia administratsiooni esildisel, arvestades vabastatu arvamust.

Komisjon on kohustatud lahendama vabastatu elu korraldamise küsimuse hiljemalt kümne päeva jooksul, arvates tema pöördumisest abi saamiseks.

IV. Asjade ettevalmistamine ja arutamine alaealiste asjade komisjonides

§ 29. Alaealiste asjade komisjonid arutavad asju:

1) mis on neile arutamiseks üle antud «Eesti NSV kriminaalprotsessi koodeksi» §-s 8 ettenähtud korras;

2) mis on neile üle antud administratiivkaristuse kohaldamise õigust omavate organite (ametiisikute) poolt 16 kuni 18 aasta vanuste alaealiste poolt toime pandud järgmiste õiguserikkumiste kohta:

riigi või ühiskonna vara pisiriisumine;

pisihuligaansus;

liikluseeskirjade rikkumine;

tulirelva ja laskemoona omandamise, hoidmise ja kasutamise eeskirjade rikkumine;

3) rahvasaadikute nõukogude alatiste komisjonide, siseasjade ja haridusorganite ettepanekul;

4) vabatahtlike rahvamalevate, ametiühingu- ja komsomoliorganisatsioonide, koolide lastevanemate komiteede, majakomiteede ning teiste ühiskondliku omaalgatuse organite ettepanekul;

5) kodanike avalduste põhjal;

6) omal algatusel.

Komisjonid arutavad neid asju 15 päeva jooksul arvates nende saabumisest.

§ 30. Materjalid alaealiste õiguserikkumiste kohta, mis kuuluvad arutamisele rajooni, linna, linnarajooni alaealiste asjade komisjonis, vaatab eelnevalt läbi komisjoni esimees või tema asetäitja, kes otsustab:

1) arutada asja komisjoni istungil;

2) kontrollida täiendavalt asja materjale või uurida saabunud avaldusi ja ettepanekuid;

3) kohaldada alaealise suhtes käesoleva põhimääruse §-s 31 ettenähtud tõkendeid enne asja arutamist komisjoni istungil;

4) saata materjalid vähemtähtsate õiguserikkumiste kohta alaealise töökoha või õppeasutuse seltsimehelikule kohtule ja teistele ühiskondlikele organisatsioonidele, kui sellega võib saavutada kasvatuslikku mõju õiguserikkuja suhtes.

§ 31. Enne õiguserikkumise arutamist alaealiste asjade komisjonis võidakse alaealine anda vanemate või neid asendavate isikute järelevalve alla, alaealine aga, keda kasvatatakse lasteasutuses, — selle asutuse administratsiooni järelevalve alla.

Kui 11- kuni 14-aastane alaealine on toime pannud raske ühiskonnaohtrliku teo ja teda on seoses sellega vaja viivitamata isoleerida, võidakse ta komisjoni esimehe või esimehe asetäitja kirjaliku korralduse alusel paigutada alaealiste vastuvõtu- ja jaotuspunkti tähtajaga kuni 15 ööpäeva.

Kui tekib kahtlus selle alaealise vaimses seisundis, kelle asja tuleb arutada, saadetakse ta meditsiinilisele läbivaatusele.

§ 32. Alaealiste asjade komisjon peab asja ettevalmistamisel ja arutamisel täpselt kindlaks tegema alaealise vanuse, tegevusala, elu- ja kasvatingimused, õiguserikkumise fakti ja andmed, mis tõendavad selle toimepanemist, kas oli täiskasvanud kihutajaid ja teisi õiguserikkumisest osavõtjaid ja kas alaealise suhtes oli varem kohaldatud mõjutusvahendeid.

Komisjon on kohustatud välja selgitama põhjused ja tingimused, mis soodustasid alaealise õiguserikkumist, ning rakendama abinõusid nende kõrvaldamiseks.

§ 33. Alaealiste asjade komisjon võib välja nõuda vajalikke andmeid ja dokumente, samuti välja kutsuda ametiisikuid ja kodanikke seletuste saamiseks küsimustes, mis on komisjonis arutamisel.

Kui ametiisik või kodanik ilma mõjuva põhjuseta komisjoni kutse peale ei ilmu, võib komisjon asja arutamise edasi lükata ja võtta nende ilmumiseks tarvitusele abinõud töökoha või õppeasutuse administratsiooni või ühiskondlike organisatsioonide kaudu. Kui alaealine, kelle asja arutatakse, samuti tema vanemad või neid asendavad isikud keelduvad ilma mõjuva põhjuseta komisjoni istungile ilmumast, võidakse neid kohale toimetada siseasjade organi (miilitsa) abiga.

§ 34. Tunnistanud asja ettevalmistatuks, tutvustab alaealiste asjade komisjoni esimees, esimehe asetäitja või komisjoni liige, kellele see ülesandeks on tehtud, enne asja arutamist alaealisele vajalikke materjale, tema vanematele või neid asendavatele isikutele, vajaduse korral ka kasvatusasutuste esindajaile aga kõiki materjale ning määrab kindlaks asja arutamise aja ja koha ning isikud, keda tuleb kutsuda komisjoni istungile.

Komisjoni istungist teatatakse prokurörile.

§ 35. Alaealiste asjade komisjon on otsustusvõimeline, kui kohal on vähemalt pool tema koosseisust.

Komisjoni istungil peab viibima alaealine, kelle asja arutatakse, samuti tema vanemad või neid asendavad isikud, vajaduse korral ka kasvatusasutuste esindajad. Erandjuhtudel võidakse asja arutada ka vanemate või neid asendavate isikute osavõtuta.

Küsimuste läbivaatamisel, mis on seotud taotluste esitamisega süüdimõistetud alaealiste tingimisi enne tähtaega karistusest vabastamiseks, mõistetud karistuse asendamiseks liigilt kergemaga või teiste taotlustega süüdimõistetute suhtes, peavad komisjoni istungist osa võtma kasvatusliku töö koloonia administratsiooni esindaja ja süüdimõistetu ise.

Komisjonil on õigus eemaldada alaealine istungilt, kui selgitatakse asjaolusid, mille arutamine võib talle mõjuda negatiivselt.

§ 36. Alaealiste asjade komisjon vaatab läbi asja kohta kogutud materjalid, kuulab ära alaealise, tema vanemate või neid asendavate isikute seletused, kannatanu ning tunnistajate ütlused ja pärast kõigi asjaolude igakülgselt läbikaalumist võtab vastu ühe alljärgnevatest otsustest:

- 1) kohaldada käesoleva põhimääruse §-des 18 ja 19 ettenähtud mõjutusvahendeid;
- 2) asi lõpetada;
- 3) asja arutamine edasi lükata ja viia läbi täiendav kontroll;
- 4) anda asi üle prokuratuuriorganitele.

§ 37. Alaealiste asjade komisjoni istungil koostatakse protokoll, kus näidatakse ära istungi kuupäev ja koht, läbivaadatava asja sisu, andmed asja arutamisest osa võtvate isikute ilmumise kohta ja lühike sissekanne nende seletustest, muud asjasse puutuvad andmed, samuti teade vastuvõetud otsuse kuulutamise ja selle peale edasikaebamise korra ja tähtaegade selgitamise kohta. Protokollile kirjutavad alla eesistuja ja sekretär.

Komisjon võib korraldada väljasõiduistungeid nende isikute töö- või elukohta, kelle asja arutatakse.

§ 38. Alaealiste asjade komisjoni otsused võetakse vastu istungil viibivate komisjoni liikmete lihthälteenamusega.

Komisjoni otsus tuleb vormistada kirjalikult ja motiveerida. Otsuses mõjutusvahendite kohaldamise kohta näidatakse ära: komisjoni nimetus, asja arutamise kuupäev, andmed isiku kohta, kelle suhtes asja arutatakse, asjaolud, mis tehti kindlaks asja arutamise käigus, normatiivakt, mis näeb ette vastutuse antud õiguserikkumise eest ja asja kohta vastuvõetud otsus.

Otsusele kirjutavad alla eesistuja ja sekretär ning see kuulutatakse kohe pärast vastuvõtmist.

Komisjon teatab vastuvõetud otsusest alaealise õiguserikkuja töö-, õppimis- või elukohta, samuti tema vanemate või neid asendavate isikute töö- või elukohajärgsetele ühiskondlikele organisatsioonidele.

§ 39. Kui on küllaldane alus arvata, et alaealine, kes tuleb alaealiste asjade komisjoni otsusel paigutada eri-õppekasvatusasutusse, hak-

kab tegelema kuritegevuse või muu ühiskonnavastase tegevusega, samuti oma otsuse täitmise tagamiseks on komisjonil õigus teha otsus paigutada alaealine ajutiselt, kuni 30 ööpäevaks alaealiste vastuvõtu- ja jaotuspunkti, kusjuures viimane lõpetab tema isikliku toimiku vormistamise ja toimetab alaealise eri-õppekasvatuasutusse.

Komisjon, kes tegi otsuse paigutada alaealine ajutiselt vastuvõtu- ja jaotuspunkti, võib erandjuhtudel alaealise viibimise tähtaega alaealiste vastuvõtu- ja jaotuspunktis pikendada, kuid mitte üle 15 ööpäeva.

§ 40. Alaealiste poolt toime pandud õiguserikkumiste põhjuste ja neid soodustanud tingimuste selgitamiseks ja kõrvaldamiseks peavad rajoonide, linnade, linnarajoonide alaealiste asjade komisjonid nende istungitel arutatud õiguserikkumiste asjade arvestust ja üldistavad igas kvartalis rajooni, linna, linnarajooni ulatuses selle arvestuse andmeid. Nimeetatud arvestuse andmeid vabariigi ulatuses üldistab kord aastas vabariiklik alaealiste asjade komisjon.

§ 41. Alaealiste asjade komisjoni otsuse peale võib 10 päeva jooksul otsuse tegemise päevast arvates edasi kaevata vastava rahvasaadikute nõukogu täitevkomiteele. Täitevkomitee otsus kaebuse suhtes peab olema vastu võetud 15 päeva jooksul ja see on lõplik.

Alaealiste asjade komisjoni otsuse peale administratiivõiguserikkumiste asjades võib edasi kaevata 10 päeva jooksul otsuse tegemise päevast arvates vastava rahvasaadikute nõukogu täitevkomiteele või administratiivkorras karistatud isiku elukohajärgsele rajooni (linna) rahva-kohtule, kelle otsus on lõplik. Tähtaegselt esitatud kaebus peatab administratiivõiguserikkumiste kohta määratud otsuse täitmise kuni kaebuse läbivaatamiseni, välja arvatud otsuse hoiatuse vormis karistamise kohta.

§ 42. Alaealiste asjade komisjonide materiaal-tehniline varustamine pannakse vastavalt kohalike rahvasaadikute nõukogude täitevkomiteedele ja Eesti NSV Ministrite Nõukogu Asjadevalitsusele.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär V. VAHT

EESTI NSV ÜLEMNÕUKOGU PRESIIDIUMI SEADLUS

168 Muudatuste ja täienduste tegemise kohta «Seltsimehelike kohtute põhimääruses» ja «Seltsimehelike kohtute ühiskondlike nõukogude põhimääruses»

Vastavalt Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi 1985. aasta 28. mai seadlusele «Joomarluse ja alkoholismi vastase võitluse tugevdamise ning puskariajamise likvideerimise abinõude kohta» ja Eesti NSV seltsimehelike kohtuid käsitleva seadusandluse edasiseks täiustamiseks Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium otsustab:

1. Teha muudatusi ja täiendusi Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi 1978. aasta 24. veebruari seadlusega kinnitatud «Seltsimehelike kohtute

põhimääruses» (ENSV Teataja 1978, nr. 8, art. 95; 1983, nr. 25, art. 306), kinnitades selle uue sõnastuse.

2. Teha Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi 1978. aasta 24. veebruari seadlusega kinnitatud «Seltsimehelike kohtute ühiskondlike nõukogude põhimääruses» (ENSV Teataja 1978, nr. 8, art. 95; 1983, nr. 25, art. 306) järgmised muudatused:

1) muuta § 2 1. lõige ja sõnastada see järgmiselt:

«§ 2. Rajooni (linna) seltsimehelike kohtute ühiskondlik nõukogu peab osutama vastavatele rahvasaadikute nõukogude täitevkomiteedele ja ametiühingukomiteedele kaasabi seltsimehelike kohtute töö korraldamisel, seltsimehelike kohtute tegevuse juhtimisel ja kontrollimisel ettevõtetes, asutustes ning organisatsioonides, kõrg- ja keskeriõppeasutustes, kolhoosides, elamuekspluatatsiooniorganisatsioonide poolt teenindatavates või tänava-, kvartali- või majakomiteede poolt ühendatavates majades, samuti alevites ja maa-asulates»;

2) jätta § 11 punktides 1 ja 6 välja sõna «kehtiva» ning asendada sama paragrahvi punktis 8 sõna «informatsioonivahendeis» sõnaga «massiinformatsioonivahendeis».

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimees **A. RÜÜTEL**

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär **V. VAHT**

Tallinn, 24. aprillil 1986.

Kinnitatud

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi,
1986. a. 24. aprilli seadlusega

Seltsimehelike kohtute põhimäärus

I. Seltsimehelike kohtute ülesanded ja nende moodustamise kord

§ 1. Seltsimehelikud kohtud on valitavad ühiskondlikud organid, kelle ülesandeks on aktiivselt kaasa aidata kodanike kasvatamisele kommunistliku töösse suhtumise, sotsialistlikku omandisse hoolitseva suhtumise ja sotsialistliku ühiselu reeglite järgimise, kollektiivsus- ja seltsimeheliku abistamise, tunde arendamise ning nõukogude inimeste väärikuusest ja aust lugupidamise vaimus. Peamine seltsimehelike kohtute töös on õiguserikkumiste ärahoidmine, kodanike kasvatamine veenmise ja ühiskondliku mõjutamise ning hukkamõistva õhkkonna loomise teel töödistsipliini rikkumiste ja igasuguste ühiskonnavastaste tegude suhtes. Seltsimehelikel kohtutel on kollektiivi usaldus, nad väljendavad tema taht ja vastutavad tema ees.

§ 2. Ettevõtetes, asutustes, organisatsioonides, kõrg- ja keskeriõppeasutustes moodustatakse seltsimehelikud kohtud töökollektiivi või üliõpilaste või õpilaste kollektiivi üldkoosoleku või konverentsi otsusel.

Kolhoosides, elamuekspluatatsioonorganisatsioonide poolt teenindatavates või tänava-, kvartali- või majakomiteede poolt ühendatavates majades, samuti alevites ja maa-asulates moodustatakse seltsimehelikud kohtud kolhoosiliikmete üldkoosolekute või volinike koosolekute, majade elanike või alevite, maa-asulate kodanike üldkoosolekute või kokkutulekute otsusel vastavate rahvasaadikute nõukogude täitevkomiteede nõusolekul.

Suurtes kollektiivides võib seltsimehelikke kohtuid moodustada ettevõtte, asutuse, organisatsiooni tsehhides, osakondades või teistes struktuuriüksustes.

Seltsimehelikke kohtuid võib moodustada kollektiivides, kuhu kuulub vähemalt 50 inimest. Erandjuhtudel võib kõrgemalseisva ametiühinguorganiga või vastava kohaliku rahvasaadikute nõukogu täitevkomitee nõusolekul moodustada seltsimehelikke kohtuid ka vähem kui 50 inimesega kollektiivides.

§ 3. Seltsimehelike kohtute koosseisu võib valida kodanikke, kes oma tööalaste ja moraalsete omaduste poolest on võimelised edukalt täita seltsimehelikele kohtutele pandud ülesandeid. Seltsimeheliku kohtu iga liige on kohustatud ilmutama kõrget distsipliini ja organiseeritust, olema sallimatu õiguserikkumiste ja ühiskonnavastaste tegude suhtes, oma tegevuses rangelt juhinduma seadusest.

§ 4. Seltsimeheliku kohtu liikmete kandidaate esitavad partei-, ametiühingu-, komsomoli- ja teised ühiskondlikud organisatsioonid, samuti üksikkodanikud.

Seltsimeheliku kohtu liikmete kandidaatide nimekiri pannakse välja üldiseks tutvumiseks 5 päeva enne seltsimeheliku kohtu uue koosseisu valimist.

§ 5. Seltsimehelikud kohtud valitakse ettevõtete, asutuste, organisatsioonide töökollektiivide, kõrgkoolide üliõpilaste või keskeriõppeasutuste õpilaste kollektiivide üldkoosolekutel või konverentsidel, samuti kodanike elukohajärgsetel üldkoosolekutel või kokkutulekutel lahtisel hääletamisel kaheks aastaks.

Seltsimehelike kohtute valimise koosolekuid kutsuvad kokku vastavalt kas ettevõtete, asutuste, organisatsioonide ametiühingukomiteed ja administratsioonid ühiselt või kohalike rahvasaadikute nõukogude täitevkomiteed.

Seltsimeheliku kohtu valimiste päev tehakse aegsasti teatavaks.

Kodanikel, kes võtavad osa seltsimeheliku kohtu valimisest, on õigus avaldada motiveeritud taandus ükskõik millise kandidaadi vastu, samuti esitada uusi kandidaate. Taanduse rahuldamine või tagasilükkamine otsustatakse koosolekust osavõtjate hääleteenamusega.

Kohtu koosseisu loetakse valituks isikud, kes on saanud ülejäänud kandidaatide suhtes hääleteenamuse ning üle poole koosolekul viibijate hääle arvust.

Kohtu liikmete arvu määrab koosolek, kuid see ei või olla vähem kui viis. Kohtu liikmed valivad endi seast lahtisel hääletamisel seltsimeheliku kohtu esimehe, tema asetäitjad ja kohtu sekretäri.

Seltsimeheliku kohtu koosseisu valitule annab eritõendi organ, kellele on pandud seltsimeheliku kohtu juhtimine.

§ 6. Seltsimehelikud kohtud annavad oma tegevusest aru ettevõtete, asutuste, organisatsioonide töökollektiivide, kõrgkoolide üliõpilaste ja keskeriõppeasutuste õpilaste kollektiivide üldkoosolekutel või konverentsidel, kodanike elukohajärgsetel üldkoosolekutel või kokkutulekutel vähemalt üks kord aastas.

Seltsimeheliku kohtu liikmeid, kes pole õigustanud neile osutatud usaldust, võib üldkoosolek, konverents või kodanike kokkutulek ennetähtaegselt tagasi kutsuda. Tagasikutsumise küsimust arutatakse üldjuhul seltsimeheliku kohtu tagasikutsumise liikme juuresolekul.

Seltsimeheliku kohtu liige loetakse tagasikutsumatuks, kui tagasikutsumise poolt hääletas koosolekul viibijate enamus.

Seltsimeheliku kohtu liikme vabastab kohustustest tema töölt vallandamise, tervisliku seisundi tõttu kohustuste täitmise võimatuse korral või muul mõjuval põhjusel ametiühingukomitee või vastava kohaliku rahvasaadikute nõukogu täitevkomitee.

Seltsimeheliku kohtu esimeest, tema asetäitjaid, sekretäri ja kohtuliikmeid ei või ettevõtte, asutuse või organisatsiooni administratsiooni algatusel töölt vallandada ilma kõrgemalseisva ametiühinguorgani nõusolekuta.

Seltsimeheliku kohtu uute liikmete valimine tagasikutsumatud või muul põhjusel väljalangenud liikmete asendamiseks toimub käesoleva põhimääruse §-des 2—5 ettenähtud korras.

II. Seltsimehelikes kohtutes arutatavad asjad

§ 7. Seltsimehelike kohtute pädevusse kuulub järgmiste asjade arutamine:

1) mõjuva põhjuseta töölt puudumine (sealhulgas tööpäeva kestel üle kolme tunni töölt puudumine); tööle hilinemine või enneaegne töölt lahkumine või töödistsipliini muud rikkumised; kohusetundetu töötamine või töötaja süü läbi tekkinud tööseisak;

2) ohutustehnika-, töötervishoiu- või töökaitse muude eeskirjade rikkumine, samuti tööl tuleohutuse eeskirjade rikkumine, kui see ei too kaasa kriminaalvastutust;

3) seadme, inventari, tööriista, materjali või riigi või ühiskonna muu vara kaotamine, hävitamine või rikkumine isiku hooletu suhtumise tagajärjel oma kohustustesse, kui see ei too kaasa kriminaalvastutust;

4) riiklikule ettevõttele, asutusele, organisatsioonile, kolhoosile, kooperatiivsele või muule ühiskondlikule organisatsioonile kuuluva liiklusvahendi, põllumajandustehnika, tööpingi, tööriista, tooraine või muu vara omavoliline kasutamine isiklikel eesmärkidel, kui sellega ei põhjustatud nimetatud ettevõttele, asutusele või organisatsioonile olulist varalist kahju;

5) alkohoolsete jookide pruukimine tänaval, saadionil, haljasalal, parkis, iga liiki ühiskondliku transpordi vahendis või muus avalikus kohas, välja arvatud kaubandus- ja toitlustusettevõtted, kus alkohoolsete jookide lahtise müügi on lubanud kohaliku rahvasaadikute nõukogu täitevkomitee, või avalikesse kohtadesse joojate olekus ilmumine, millega solvatakse inimväärikust ja ühiskondlikku moraalitunnet;

alkohoolsete jookide pruukimine tööl (töökohas, ettevõtte, asutuse või organisatsiooni ruumides või territooriumil) või tööl ebakainena viibimine;

meistri, jaoskonna-, vahetusülema või tsehhijuhataja või muu juhi osavõtt koos talle alluvate töötajatega alkohoolsete jookide pruukimisest tööl või abinõude rakendamata jätmise ebakainete isikute töölt kõrvaldamiseks või juhtumite varjamine, mil talle alluvad töötajad on joonud alkohoolseid jooke tööl või ilmunud tööle ebakaines olekus;

puskari, meski või muu kodusel teel valmistatud kange alkohoolse joogi omandamine;

pisihuligaansus;

riigi või ühiskonna vara esmakordselt toime pandud pisiriisumine; pisispekulatsioon (kui need teod ei too kaasa kriminaalvastutust).

Käesolevas punktis loetletud asjad saadetakse seltsimehelikele kohtutele läbivaatamiseks organite või ametiisikute poolt, kes on volitatud arutama administratiivõiguserikkumiste asju, aga käesoleva punkti teises ja kolmandas lõigus loetletud õiguserikkumiste materjalid ka ettevõtte, asutuse, organisatsiooni administratsiooni poolt. Riigi või ühiskonna vara esmakordselt toime pandud pisiriisumise materjale võib saata seltsimehelikele kohtutele läbivaatamiseks samuti ettevõtte, asutuse, organisatsiooni administratsioon, teatades sellest prokurörile;

6) kodanike isiklikus omanduses olevate väheväärtuslike tarbe- ja olmeesemete esmakordselt toime pandud vargus, kui süüdlane ja kannatanu on sama kollektiivi liikmed.

Käesolevas punktis loetletud asjad saadab seltsimehelikele kohtutele läbivaatamiseks siseasjade organ, prokuratuur või kohus;

7) välisriikide kodanike tülitamine nendelt asjade omandamise eesmärgil;

8) solvamine, laim, peksmine või kerge kehavigastuse tekitamine, mis ei põhjustanud terviseriket, kui need teod pandi toime esmakordselt; ropendamine;

9) vanemate, eestkostjate või hooldajate poolt laste kasvatamise kohustuste täitmata jätmise või mittenouetekohane täitmine; vääritud suhtumine vanematesse, perekonda või kaaskodanikesse;

10) elu- ja mitteiluruumide ning kommunaalseadmete rikkumine; olmes tuleohutuse eeskirjade rikkumine, kui see ei too kaasa kriminaalvastutust;

11) eluruumi üürniku poolt korteriüüri ja kommunaalteenuste tasu mõjuva põhjuseta maksmata jätmise vähemalt kaks kuud järjest;

12) korterites ja ühiselamutes sisekorra eeskirjade ja eluruumide kasutamine ning elamu ja selle territooriumi korrashoiu eeskirjade rikkumine; elanike vaidlused abi- ja teenindusotstarbeliste ruumide kasutamise, kommunaalteenuste eest tasumise ja ühiskasutuses olevate ruumide jooksva remondi kulude kandmise üle; vaidlused seoses maatüki kasutamisega;

13) kahe või enama kodaniku ühises omanduses oleva ehitise, samuti neile eraldatud maatüki kasutamise korra kindlaksmääramine; kolhoosipere vara jagamine ja kolhoosipere varast osa eraldamine, samuti abi-kaasade vahel vara jagamine, kui vaidlevad pooled on nõus asja arutamise ja seltsimehelikus kohtus;

14) ebaseaduslik metsaraie; metsa, puudegrupi või põõsastiku hävitamine või kahjustamine, samuti külvi või istandiku kahjustamine, kui need teod ei too kaasa kriminaalvastutust;

15) kodanikevahelised varalised vaidlused, kui vaidlusosalised on nõus asja arutamise ja seltsimehelikus kohtus ja vaidlusalune summa ei ületa 50 rubla;

16) administratiivõiguserikkumiste asjad, kui organ või ametiisik, kes on volitatud arutama administratiivõiguserikkumise asja, peab vajalikuks anda materjalid läbivaatamiseks seltsimehelikule kohtule õiguserikkuja suhtes ühiskondlike mõjutamisvahendite kohaldamiseks;

17) «Eesti NSV kriminaalkodeksi» § 51 alusel kriminaalvastutusest vabastatud isikute poolt toime pandud kuriteo tunnustega teod, mille ühiskonnaohtlikkus pole suur.

§ 8. Seltsimehelikul kohtul ei ole õigust arutada asju, mille kohta on olemas kohtuotsus või seltsimeheliku kohtu poolt tema pädevuse piires tehtud otsus või milles on määratud distsiplinaar- või administratiivkaristus. Erandiks on tööl alkohoolsete jookide pruukimise asjad, mille eest võib seltsimehelik kohus kohaldada ühiskondliku mõjutamise vahendit ka siis, kui sama rikkumise eest oli pädev organ või ametiisik määranud kas distsiplinaar- või administratiivkaristuse.

III. Asjade arutamise kord seltsimehelikes kohtutes

§ 9. Seltsimehelik kohus arutab asju kohtu alla antava isiku või tsiviilõigusliku vaidluse osalise töö-, õppimis- või elukoha järgi.

§ 10. Seltsimehelik kohus arutab asju:

1) ettevõtte, asutuse, organisatsiooni töökollektiivi, kõrgkooli üliõpilaste ja keskeriõppeasutuste õpilaste üldkoosoleku, ametiühingukomitee, avalikku korda kaitsva vabatahtliku rahvamaleva, rahvakontrolligrupi või -posti, tänava-, kvartali- või majakomitee või muu ühiskondliku organisatsiooni või kodanike elukohajärgse üldkoosoleku või kokkutuleku ettepanekul;

2) kohaliku rahvasaadikute nõukogu täitevkomitee või nõukogu alaliste komisjonide ettepanekul;

3) riigiorgani või ettevõtte, asutuse või organisatsiooni juhi, kolhoosi juhatuse või muu distsiplinaarkaristuse määramise õigust omava

ametiisiku teate alusel, samuti materjali alusel, mille on saanud organ või ametiisik, kes on volitatud arutama administratiivõiguserikkumiste asju;

4) kohtu, prokuröri, samuti uurija või juurdlusorgani poolt seaduses ettenähtud juhtudel prokuröri nõusolekul esitatud materjali alusel;

5) kodaniku avalduse põhjal;

6) seltsimeheliku kohtu enda initsiatiivil.

§ 11. Seltsimehelik kohus arutab asju kuni 15 päeva jooksul arvates nende saabumisest. Käesoleva põhimääruse § 7 punktides 5, 7 ja 16 loetletud asju arutab seltsimehelik kohus kuni 10 päeva jooksul arvates nende saabumisest.

Asja arutamise aja ja koha määrab seltsimeheliku kohtu esimees ja see tehakse kodanikele üldiselt teatavaks.

§ 12. Vajaduse korral peab asja arutamisele seltsimehelikus kohtus eelnema saanud materjali kontrollimine kohtu liikme poolt.

Ettevõtete, asutuste ja organisatsioonide juhid, samuti teised ametiisikud ja kodanikud on kohustatud seltsimeheliku kohtu nõudmisel esitama vajalikud andmed ja dokumendid asja kohta.

Kohtu esimees või tema asetäitja tutvustab kohtu alla antavat, kannatanut ja tsiviilõigusliku vaidluse osalisi olemasolevate materjalidega ja, kui on alus asja arutamiseks seltsimehelikus kohtus, määrab kindlaks, keda tuleb tunnistajatena kohtuistungile kutsuda, samuti nõuab välja asja arutamiseks vajalikud dokumendid. Kohtu alla antul, kannatanul, samuti kohtus arutatava tsiviilõigusliku vaidluse osalistel on õigus taotleda täiendavate dokumentide väljanõudmist ja tunnistajate väljakutsumist.

Kui asja arutatakse õiguserikkuja elukohajärgses seltsimehelikus kohtus, võetakse vajaduse korral tarvitusele abinõud, mis kindlustavad õiguserikkuja töö- või õppimiskoha kollektiivi esindajate osavõtu seltsimeheliku kohtu istungist.

§ 13. Seltsimeheliku kohtu istungeid peetakse ja kohtu liikmete poolt asja arutamiseiga seotud ülesandeid täidetakse väljaspool tööaega.

Asja arutatakse avalikult koosseisus, milles on vähemalt kolm seltsimeheliku kohtu liiget, igal juhul peab aga neid olema paaritu arv.

Seltsimeheliku kohtu eesistuja ja liikmed ei või osa võtta asja arutamisest, kui keegi neist on kannatanu, tsiviilõigusliku vaidluse osaline või kannatanu, tsiviilõigusliku vaidluse osalise või seltsimeheliku kohtu alla antu sugulane, tunnistaja, samuti muude asjaolude olemasolul, mis annavad alust arvata, et seltsimeheliku kohtu eesistuja või liikmed võivad olla isiklikult huvitatud asja lahendusest. Nendel juhtudel on nad kohustatud avaldama enesetaanduse. Samadel alustel võivad seltsimeheliku kohtu eesistuja ja liikmete vastu esitada taanduse seltsimeheliku kohtu alla antud isik, kannatanu ja tsiviilõigusliku vaidluse osalised.

Taanduse rahuldamise või tagasilükkamise otsustab antud asja arutava seltsimeheliku kohtu kogu koosseis.

Asja arutamisel seltsimehelikus kohtus on kohtu alla antul, kannatanul ja tsiviilõigusliku vaidluse osalistel võrdsed õigused.

Asja arutamist alustatakse seltsimeheliku kohtu ühe liikme ettekangeta asja sisu kohta, seejärel kuulab seltsimehelik kohus ära kohtu alla antu ja kannatanu seletused, tsiviilõiguslikes vaidlustes — vaidlusosalised, ning tunnistajate ütlused. Istungil viibijad võivad arutatava asja kohta küsimusi esitada ja sõna võtta.

Seltsimeheliku kohtu istungi kohta koostatakse protokoll, kuhu märgitakse protokollil järjekorranumber, istungi aeg ja koht, seltsimeheliku kohtu koosseis, taanduse esitamise õiguse ja käesolevas põhimääruses nimetatud protsessiosaliste muude õiguste selgitamine, kohtu alla antu või vaidlusosaliste perekonna-, ees- ja isanimi, töö- ja elukoht, arutatava küsimuse, seletuste ja sõnavõttude lühikokkuvõte.

Protokollile kirjutavad alla istungi eesistuja ja sekretär.

§ 14. Seltsimeheliku kohtu poolt väljakutsutud kodanike ilmumine on kohustuslik. Kui seltsimeheliku kohtu alla antu, kannatanu või tsiviilõigusliku vaidluse osaline ei ilmu istungile, tuvastab kohus mitteilumise põhjused ja tehjoludest sõltuvalt määrab asja teistkordsele arutamisele, võttes tarvitusele vajalikud ühiskondlikud abinõud väljakutsutud isiku ilmutamiseks kohtuistungile. Selle isiku teistkordse mõjuva põhjusega mitteilumise korral võib seltsimehelik kohus asja arutada temata.

§ 15. Vajaduse korral eemaldub seltsimehelik kohus otsuse tegemiseks eraldi ruumi. Asja arutamisel ja otsustamisel juhindub seltsimehelik kohus seadusandlusest, käesolevast põhimäärusest ja oma ühiskondlikust kohusetundest. Seltsimeheliku kohtu otsus võetakse vastu antud asja arutamisest osavõtvate kohtuliikmete häälteenamusega.

Seltsimeheliku kohtu otsuses märgitakse seltsimeheliku kohtu nimetus ja koosseis, istungi aeg ja koht, kohtu alla antu või vaidlusosaliste perekonna-, ees- ja isanimi, töö- ja elukoht, tööalane iseloomustus, õiguserikkumise lühikirjeldus või tsiviilõigusliku vaidluse iseloom, üleastumise kahjulikud tagajärjed, asjas kindlakstehtud tõendid, otsuse motiivid ning kohtu poolt määratud ühiskondliku mõjutamise vahend või õigeksmõistmine või tsiviilõigusliku vaidluse arutamise tulemus, samuti otsuse edasikaebamise tähtaeg ja kord.

Seltsimeheliku kohtu otsusele kirjutavad alla selle teinud kohtu eesistuja ja liikmed.

Otsus kuulutatakse avalikult ja tehakse teatavaks kollektiivile. Kui asja arutas õiguserikkuja elukohajärgne seltsimehelik kohus, võib ta peale selle oma otsuse teha teatavaks ka töökollektiivile, üliõpilaste või õpilaste kollektiivile või õiguserikkuja töö- või õppimiskoha ühiskondlikele organisatsioonidele. Vajalikel juhtudel võib seltsimeheliku kohtu otsuse avaldada ajakirjanduses, raadios, televisioonis või muudes massinformatsioonivahendeis.

Asja arutamisel selgitab seltsimehelik kohus välja põhjused ja tingimused, mis soodustasid töödistsipliini rikkumist, riigi või ühiskonna vara pisiriismist, muid õiguserikkumisi ja selleks aluse olemasolul teeb määruse, mille teeb teatavaks töökollektiivile, ühiskondlikele organisatsioonidele ja ametiisikutele. Määruses märgitakse selle tegemise aeg ja

koht, seltsimeheliku kohtu nimetus ja koosseis, andmed isiku kohta, kelle suhtes asja arutati, konkreetset tehioolud, mille esinemine lõi soodsa olukorra õiguserikkumise toimepanemiseks, ning kellele saadetakse määruse ärakiri. Töödistsipliini rikkumiste, pisiriisumiste ja muude õiguserikkumiste toimepanemise põhjuste ja soodustingimuste kõrvaldamiseks rakendatud abinõudest on ametiisikud ja ühiskondlikud organisatsioonid kohustatud teatama seltsimehelikule kohtule ühe kuu jooksul.

IV. Seltsimehelike kohtute poolt kohaldatavad ühiskondliku mõjutamise vahendid

§ 16. Seltsimehelik kohus võib kohaldada süüdlase suhtes üht järgmistest mõjutamisvahenditest:

- 1) kohustada avalikult vabandama kannatanu või kollektiivi ees;
- 2) teha seltsimehelik hoiatus;
- 3) avaldada ühiskondlik laitus;
- 4) teha ühiskondlik noomitus ühes selle avaldamisega ajakirjanduses või ilma selleta;
- 5) määrata rahatrahvi kuni 10 rubla, kui üleastumine pole seotud töödistsipliini rikkumisega, aga riigi või ühiskonna vara pisiriisumise, pisihuligaansuse ja teiste käesoleva põhimääruse § 7 punktis 5 loetletud õiguserikkumiste asjades, samuti muudel seaduses ettenähtud juhtudel — rahatrahvi kuni 50 rubla;
- 6) töödistsipliini rikkumise korral teha ettevõtte, asutuse või organisatsiooni juhile ettepanek tööseadusandluses ettenähtud korras süüdlase üleviimiseks vähemtasutavale tööle või paigutamiseks madalamale ametikohale;
- 7) teha ettevõtte, asutuse või organisatsiooni juhile ettepanek seadusandluses ettenähtud korras vallandada kasvatuslikke funktsioone täitev töötaja või rahaliste või kaubaliste väärtustega vahetult tegelev töötaja, kui seltsimehelik kohus, arvestades selle isiku poolt toime pandud üleastumise iseloomu, ei pea võimalikuks usaldada talle edaspidi seda tööd.

Seltsimehelik kohus võib samaaegselt süüdlase suhtes käesolevas paragrahvis ettenähtud mõjutamisvahendi kohaldamisega seaduses ettenähtud juhtudel teha ettevõtte, asutuse, organisatsiooni administratsioonile ja ametiühingukomiteele ettepanek jätta süüdlane vastavalt seadusandlusele täielikult või osaliselt ilma preemiast, tasust aasta töötulemuste eest ja väljateenitud aastate eest, lisapuhkusest pideva tööstaaži eest, soodustustusikutest puhkekodudesse või sanatooriumidesse, elamispinna saajate järjekorras tahapoole paigutamiseks, samuti nimetuse «Kommunistliku töö lööklane» äravõtmiseks.

Lisaks käesoleva paragrahvi lg. 1 punktides 1—7 ettenähtud mõjutamisvahendite kohaldamisele võib seltsimehelik kohus kohustada süüdlast hüvitama õigusevastaste tegudega tekitatud kahju kuni 50 rubla suu-

ruses summas, kui seadusandlusega pole määratud muud korda kahju sissenõudmiseks.

Riigi või ühiskonna vara pisiriisumise asjades peab seltsimehelik kohus igal juhul süüdlast kohustama täielikult hüvitama tekitatud materiaalse kahju, määrates selle otsuse täitmise tähtaja; pisispekulatsiooni asjades — tegema otsuse pisispekulatsiooni esemete riigituludesse üleandmise kohta.

Käesoleva paragrahvi lg. 1 punktides 6 ja 7 ning teises lõikes ettenähtud ettepanekute arutamise tulemustest on ettevõtte, asutuse, organisatsiooni administratsioon kohustatud 10 päeva jooksul arvates otsuse ärakirja saamise päevast teatama seltsimehelikule kohtule.

§ 17. Seltsimehelik kohus võib piirduda asja avaliku arutamisega ja mitte kohaldada §-s 16 nimetatud ühiskondliku mõjutamise vahendit, kui süüdlane puhtsüdamlikult kahetseb oma süüd, vabandab avalikult kollektiivi või kannatanu ees ja vabatahtlikult hüvitab tekitatud kahju.

Kui süüdimõistmiseks puudub alus, mõistab seltsimehelik kohus kohtu alla antu õigeks.

Varaliste või muude tsiviilõiguslike vaidluste läbivaatamisel seltsimehelik kohus kas rahuldab esitatud nõude täielikult või osaliselt või jätab selle rahuldamata.

Kui tsiviilõiguslikus vaidluses jõuavad pooled kokkuleppele või kannatanu lepib kohtu alla antuga solvamise, laimu, peksmise ja kerge kehavigastuse tekitamise asjades, lõpetab seltsimehelik kohus asja menetluse.

Elanike vaidluste puhul ruumide kasutamise üle määrab seltsimehelik kohus kindlaks nende kasutamise korra või taastab rikutud õigused nende kasutamiseks; vaidluste puhul kodanike ühises omanduses oleva ehitise, samuti neile eraldatud maatükkide kasutamise üle määrab kindlaks vaidlusaluse objekti kasutamise korra; kolhoosipere vara ja abikaasade ühisvara jagamisel eraldab vastava osa natuuras või määrab kindlaks rahalise kompensatsiooni.

Administratiivõiguserikkumise asja arutama volitatud organi või ametiisiku, kohtu, prokuröri, samuti prokuröri nõusolekul uurija ja juurdlusorgani poolt saadetud materjalide läbivaatamisel on seltsimehelik kohus kohustatud tulemustest nendele organitele teatama 10 päeva jooksul.

§ 18. Kui seltsimehelik kohus veendub asja arutamisel õiguserikkuja kriminaal- või administratiivvastutusele võtmise vajaduses, teeb ta otsuse materjalide üleandmise kohta vastavatele organitele (ametiisikutele).

Kui õiguserikkuja on alkohoolik või narkomaan, püstitab seltsimehelik kohus lisaks ühiskondliku mõjutamise vahendi kohaldamisele tema suhtes ka seaduses ettenähtud korras sundravi kohaldamise küsimuse.

Kui seltsimehelik kohus tuleb varalise või muu tsiviilõigusliku vaidluse arutamisel järeldusele, et ta ei saa seda asja keerukuse tõttu lahendada, annab ta asja üle rajooni (linna) rahvakohtule.

§ 19. Seltsimeheliku kohtu otsuse peale võivad isik, kelle suhtes otsus tehti, kannatanu ja tsiviilõigusliku vaidluse osalised edasi kaevata

10 päeva jooksul arvates otsuse tegemisest vastavalt kas ametiühingukomiteele või kohaliku rahvasaadikute nõukogu täitevkomiteele. Nimetatud organid, tuvastanud, et seltsimeheliku kohtu otsus on vastuolus seadusandlusega, käesoleva põhimäärusega või asja tehjoludega, tühistab otsuse ja saadab materjali samale seltsimehelikule kohtule uueks arutamiseks või lõpetab asja menetluse.

Kaebuse esitamine peatab otsuse täitmise.

§ 20. Seltsimeheliku kohtu otsus tekitatud kahju hüvitamise, rahatrahvi määramise või muu varalise sissenõude kohta tuleb täita otsuses näidatud tähtajaks. Seltsimehelik kohus kontrollib oma otsuse täitmist. Kui otsust kindlaksmääratud tähtajaks ei täideta, samuti pisispekulatsiooni esemete üleandmise kohta riigituludesse tehtud seltsimeheliku kohtu otsuse täitmiseks, saadab seltsimeheliku kohtu esimees asja rahvakohunikule, kes pärast esitatud materjalide ja otsuse seaduslikkuse kontrollimist teeb määruse täitelehe väljaandmiseks.

Kui seltsimeheliku kohtu otsus ei ole seaduslik, keeldub rahvakohunik motiveeritud määrusega täitelehe väljaandmisest, millest teatab seltsimehelikule kohtule ja vastavale ametiühingukomiteele või rahvasaadikute nõukogu täitevkomiteele seltsimeheliku kohtu otsuse tühistamise küsimuse arutamiseks.

Summad, mis nõutakse sisse trahvitud isikutelt, lähevad seadusega kindlaksmääratud korras riigieelarvesse.

Kui seltsimeheliku kohtu otsust rahatrahvi määramise kohta pole täidetud 3 kuu jooksul, arvates otsuse tegemisest, ei kuulu see enam täitmisele.

Kui seltsimeheliku kohtu poolt määratud tähtajaks ei ole täidetud otsust, mis kohustab kodanikku sooritama toiminguid, mida saab teostada ainult tema ise, arutab seltsimehelik kohus otsuse mittetäitmise küsimust istungil. Tuvastanud, et kodanik pole otsust täitnud, võib seltsimehelik kohus kohaldada süüdlase suhtes üht käesoleva põhimääruse § 16 lg. 1 punktides 2, 3 ja 4 nimetatud ühiskondliku mõjutamise vahendit ning määrata otsuse täitmiseks uue tähtaja. Otsuse täitmiseks määratud tähtaja teistkordse ja järgnevate rikkumiste puhul kodaniku poolt võib seltsimehelik kohus määrata talle rahatrahvi kuni 10 rubla.

§ 21. Seltsimeheliku kohtu otsus hoiatuse, ühiskondliku laitude või ühiskondliku noomituse tegemise kohta kehtib aasta jooksul. Kui isik, kelle suhtes seltsimehelik kohus kohaldas ühiskondliku mõjutamise vahendit, ei pane aasta jooksul toime uut õiguserikkumist või ühiskonnast tegu, loetakse ta ühiskondliku mõjutamise korras mittekarakteristatuks.

Ühiskondliku organisatsiooni, töökollektiivi, üliõpilaste ja õpilaste kollektiivi, kodanike elukohajärgsete üldkoosolekute või kokkutulekute, ettevõtte, asutuse, organisatsiooni juhi või kolhoosi juhatause taotlusel, seltsimeheliku kohtu alla antu avalduse põhjal või omal algatusel võib seltsimehelik kohus ühiskondliku mõjutamise vahendi kustutada ka enne aastase tähtaja möödumist. Selle kohta vastuvõetud otsus tehakse kollektiivile teatavaks.

V. Seltsimehelike kohtute juhtimine

§ 22. Rajoonide, linnade, linnarajoonide, alevite ja külade territooriumil olevate kõigi seltsimehelike kohtute tegevust juhivad vastavalt rajoonide, linnade, linnarajoonide, alevite ja külade rahvasaadikute nõukogud.

Ettevõtetes, asutustes, organisatsioonides, kõrg- ja keskeriõppeasutustes juhivad seltsimehelike kohtute tööd vahetult vastavad ametiühingukomiteed.

Kolhoosides, elamuekspluatatsioonorganisatsioonide poolt teenindatavates või tänava-, kvartali -või majakomiteede poolt ühendatavates majades, samuti alevites ja maa-asulates juhivad seltsimehelike kohtute tööd vahetult vastavad kohalikud rahvasaadikute nõukogud ja nende täitevkomiteed.

Kohalike rahvasaadikute nõukogude täitevkomiteede ja ametiühingukomiteede abistamiseks seltsimehelike kohtute töö juhtimisel ja kontrollimisel, seltsimehelikele kohtutele metoodilise abi osutamiseks, nende tegevuse koordineerimiseks, õppuste korraldamiseks ja töökogemuste vahetamiseks moodustatakse rajoonide, linnade (rajoonilise jaotuseta linnades), linnarajoonide rahvasaadikute nõukogude täitevkomiteede juures seltsimehelike kohtute ühiskondlikud nõukogud.

Kõigi seltsimehelikke kohtuid juhtivate ja neid abistavate organite töö koordineerimiseks moodustatakse vabariiklik seltsimehelike kohtute ühiskondlik nõukogu.

Õigusabi seltsimehelikele kohtutele annavad justiitsorganid, prokuratuur, kohtud ja kollektiivide juriskonsuldid.

Vajalike seadusandlike materjalidega, teatme- ja populaarteadusliku juriidilise kirjandusega varustavad seltsimehelikke kohtuid vastavalt kas kohalikud rahvasaadikute nõukogude täitevkomiteed või ettevõtete, asutuste, organisatsioonide ametiühingukomiteed.

§ 23. Seltsimehelike kohtute tehnilist teenindamist teostavad vastavalt ettevõtete, asutuste, organisatsioonide, elamuekspluatatsioonorganisatsioonide administratsioonid, kolhooside juhatused, vastavad rahvasaadikute nõukogude täitevkomiteed.

Seltsimehelikud kohtud esitavad üks kord aastas vastavale rahvasaadikute nõukogu täitevkomiteele andmed arutatud asjade arvu ja laadi ning kohaldatud mõjutamisvahendite kohta.

§ 24. Seltsimehelike kohtute esimehi, esimeeste asetäitjaid, sekretäre ja liikmeid, kes võtavad aktiivselt osa asjade arutamisest ning töökollektiivides, kõrgkoolide üliõpilaste ja keskeriõppeasutuste õpilaste kollektiivides ning kodanike elukohtades tehtavast profülaktikast, ergutavad kohalike rahvasaadikute nõukogude täitevkomiteed ning ameti-

ühingukomiteed või nende ettepanekul ettevõtete, asutuste ja organisatsioonide administratsioonid:

- 1) tänu avaldamisega;
- 2) aukirjaga autasustamisega;
- 3) hinnalise kingituse või rahalise preemiaga;
- 4) aastas kuni kolmepäevase palgalise lisapuhkuse andmisega;
- 5) sanatooriumisse või puhkekodusse soodustustusiku andmisega.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär V. VAHT

EESTI NSV ÜLEMNÕUKOGU PRESIIDIUMI OTSUS

169 Muudatuse tegemise kohta Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi 1986. aasta 19. märtsi seadluses «Kinematograafiatöötajatele Eesti NSV aunimetuste andmise kohta»

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium otsustab:

Teha muudatus Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi 1986. aasta 19. märtsi seadluse venekeelses tekstis, asendades sõnad «народный художник» sõnadega «народный артист».

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimees A. RÜÜTEL

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär V. VAHT

Tallinn, 24. aprillil 1986.

EESTI NSV ÜLEMNÕUKOGU PRESIIDIUMI SEADLUS

170 Lasterikaste emade autasustamise kohta ordenitega «Ema au» ja medalitega «Emamedal»

NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi 1944. aasta 18. augusti seadluse alusel autasustada NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi nimel:

A. Emasid, kes on sünnitanud ja kasvatanud üheksa last

I järgu ordeniga «Ema au»

Valga rajoon

1. Laul, Urve Heino t. — Aakre kolhoosi liige.

B. Emasid, kes on sünnitanud ja kasvatanud kaheksa last

II järgu ordeniga «Ema au»

Kohtla-Järve rajoon

1. Raudlam, Ludmilla Oskari t. — tööline Toila külanõukogus.
Tartu rajoon
2. Ojakivi, Marje Arnoldi t. — tööline Rõngu sovhoosis.
Võru rajoon
3. Haak, Virve Aksli t. — tööline Antsla Sovhoostehnikumis.

C. Emasid, kes on sünnitanud ja kasvatanud
seitse last

III järgu ordeniga «**Ema au**»

Harju rajoon

1. Andrejeva, Maia Hansu t. — Loksa kolhoosi liige.
Kohtla-Järve rajoon
2. Jürgenson, Alide Osvaldi t. — tööline Illuka külanõukogus.
Pärnu rajoon
3. Ossipova, Reet Jaani t. — tööline Uulu külanõukogus.
Rakvere rajoon
4. Lapanurm, Helgi Gustavi t. — tööline Tapa linnas.
Tallinna linn
5. Laas, Kene Johannese t. — teenistuja Mererajoonis.
Tartu rajoon
6. Rand, Salme Endli t. — tööline Koosa sovhoosis.

D. Emasid, kes on sünnitanud ja kasvatanud
kuus last

I järgu medaliga «**Emamedal**»

Harju rajoon

1. Kask, Anne Feliksi t. — teenistuja Raasiku külanõukogus.
 2. Toomejõe, Ilse Johannese t. — koduperenaine Loksa külanõukogus.
- Jõgeva rajoon
3. Teesaar, Nadežda Ivani t. — Pajusi kolhoosi liige.
Rakvere rajoon
 4. Kens, Riina Vambola t. — koduperenaine Vihula külanõukogus.
Tartu rajoon
 5. Hummal, Eva Hermanni t. — koduperenaine Kambja külanõukogus.
 6. Hälvin, Maie Pauli t. — tööline Elva linnas.

Viljandi rajoon

7. Pärnamets, Agnes Jaan-Alfredi t. — teenistuja Kolga-Jaani külanõukogus.

E. Emasid, kes on sünnitanud ja kasvatanud
viis last

II järgu medaliga «**Emamedal**»

Harju rajoon

1. Ehanurm, Ulle Ulo t. — tööline Habaja sovhoosis.
2. Fomuškina, Sirje Antsu t. — tööline Vaida sovhoosis.
3. Külama, Malle-Reet Jevgeni t. — Kuusalu kolhoosi liige.
Hiiumaa rajoon
4. Ellermae, Reet Evaldi t. — Emmaste kolhoosi liige.
Jõgeva rajoon
5. Kolk, Juta Toivo t. — Saare kolhoosi liige.
6. Ruubas, Ilme Vassili t. — «Rahva Hääle» kolhoosi liige.

Põlva rajoon

7. Evestus, Maie Villemi t. — teenistuja V. Sassi nimelises sovhoosis.

Pärnu rajoon

8. Popp, Esta Mihkli t. — tööline Tali sovhoosis.

Rakvere rajoon

9. Kask, Anne Elmari t. — koduperenaine Vihula külanõukogus.
10. Lintševskaja, Alla Nikolai t. — koduperenaine Tamsalu alevis.
11. Pikki, Lehte Mati t. — L. Pärna nimelise kolhoosi liige.

Tallinna linn

12. Gross, Helve Alfredi t. — teenistuja Mererajoonis.
13. Malsub, Reet Leo t. — teenistuja Mererajoonis.
14. Tjapuškina, Olga Sergei t. — teenistuja Mererajoonis.
15. Vorobjeva, Tatjana Viktori t. — koduperenaine Mererajoonis.

Tartu rajoon

16. Mirau, Nelli Voldemari t. — koduperenaine Ülenurme külanõukogus.
17. Tippo, Milvi Gustavi t. — tööline Võnnu sovhoosis.

Valga rajoon

18. Vernik, Hilda Aleksandri t. — tööline Puka sovhoosis.

Viljandi rajoon

19. Kalja, Mall Priidu t. — tööline Halliste sovhoosis.

Võru rajoon

20. Hommik, Hilda Herberti t. — teenistuja Antsia Sovhoostehnikumis.
21. Kõiv, Aime Semoni t. — tööline Võru linnas.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimees A. RÜÜTEL

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär V. VAHT

Tallinn, 24. aprillil 1986.

EESTI NSV ÜLEMNÕUKOGU PRESIIDIUMI SEADLUS

171 Sm. A. Kamõševi autasustamise kohta medaliga «Uppujate päästmise eest»

Oskusliku ja julge tegutsemise eest inimeste uppumisohust päästmisel autasustada NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi nimel Leningradi oblasti Kingissepa Linna RSN Täitvkomitee siseasjade osakonna miilitsat Aleksandr Anatoli p. Kamõševi medaliga «Uppujate päästmise eest».

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimees A. RÜÜTEL

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär V. VAHT

Tallinn, 24. aprillil 1986.

EESTI NSV ÜLEMNÕUKOGU PRESIIDIUMI SEADLUS

172 Sm. I. Jaago autasustamise kohta medaliga «Uppujate päästmise eest»

Kiire ja oskusliku tegutsemise eest inimeste uppumisohust päästmisel autasustada NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi nimel pensionäri Ilmar Johannese p. Jaagot medaliga «Uppujate päästmise eest».

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimees A. RÜÜTEL

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär V. VAHT

Tallinn, 24. aprillil 1986.

EESTI NSV ÜLEMNÕUKOGU PRESIIDIUMI SEADLUS

173 Sm. H. Kaldvee autasustamise kohta Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjaga

Kauaaegse kohusetruu töö eest partei- ja nõukogude organites ning kuuekümnenda sünnipäeva puhul autasustada Võru Rajooni RSN Täitevkomitee esimehe asetäitjat, plaanikomisjoni esimeest Heino Otto p. Kaldveed Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjaga.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimees A. RÜÜTEL

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär V. VAHT

Tallinn, 28. aprillil 1986.

EESTI NSV ÜLEMNÕUKOGU PRESIIDIUMI SEADLUS

174 Sm. P. Kuusbergi autasustamise kohta Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjaga

Kauaaegse viljaka töö eest eesti nõukogude kirjanduse arendamisel ning seitsmekümnenda sünnipäeva puhul autasustada sotsialistliku töö kangelast, Eesti NSV rahvakirjanikku Paul Augusti p. Kuusbergi Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjaga.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimees A. RÜÜTEL

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär V. VAHT

Tallinn, 29. aprillil 1986.

II

EESTI NSV MINISTRITE NÕUKOGU
JA EESTI NSV AMETIÜHINGUTE NÕUKOGU MÄÄRUS**175 J. Kreuksi nim. Noorsoo Kultuuripalee töötajate autasustamise kohta**

Eesti NSV Ministrite Nõukogu ja Eesti NSV Ametiühingute Nõukogu määravad:

Kauaaegse viljaka töö eest J. Kreuksi nim. Noorsoo Kultuuripalees autasustada Eesti NSV Ministrite Nõukogu ja Eesti NSV Ametiühingute Nõukogu aukirjaga järgmisi kultuuripalee töötajaid:

Hindpere, Hans Rudolfi p. — ringijuht.

Zeiger, Horre Juhani p. — estraadiorkestri dirigent.

Eesti NSV Ministrite Nõukogu
esimees

B. SAUL

Eesti NSV Ametiühingute Nõukogu
sekretär

J. TIIGI

Tallinn, 23. aprillil 1986. Nr. 220.

EESTI NSV MINISTRITE NÕUKOGU MÄÄRUS

176 Sm. J. Veski nimetamise kohta ENSV kohaliku tööstuse ministri asetäitjaks ja sm. H. Reediku vabastamise kohta nendest kohustest

Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrab:

Nimetada sm. Jüri Karli p. Veski ENSV kohaliku tööstuse ministri asetäitjaks ja kinnitada ta nimetatud ministeeriumi kolleegiumi liikmeks, vabastades nendest kohustest sm. Heino Haraldi p. Reediku seoses ülminekuga teisele tööle.

Eesti NSV Ministrite Nõukogu esimees B. SAUL

Eesti NSV Ministrite Nõukogu asjadevalitseja asetäitja B. VALDEK

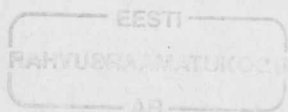
Tallinn, Toompea, 29. aprillil 1986. Nr. 234.

INDEKS 78280

Väljaandja: Eesti NSV Ministrite Nõukogu Asjadevalitusus.

Trükkida antud 16. 05. 1986. Trükipoognaid 2. Arvestuspoognaid 2,4. Tellimuse nr. 765.

ENSV MN Asjadevalitsuse Trükikoda, Tallinn.

86-6862
30.05.86

